

بررسی پراکنش جغرافیایی *Barbus esocinus* در حوضه آبریز کرخه

محمود رامین

مدیر گروه مطالعات آبهای داخلی، موسسه تحقیقات شیلات ایران تهران

صندوق پستی ۶۱۱۶-۱۴۱۵۵

پست الکترونیکی مسئول مقاله: mrifro@yahoo.com

رودخانه کرخه یکی از رودخانه های بزرگ ایران بوده که در غرب و جنوب غرب کشور جریان دارد و بخش شمال ارتفاعات زاگرس و قسمتی از کوههای مرزی ایران را زهکش می کند. طول آن از سرچشمه رودخانه در ارتفاعات استان همدان و کردستان تا انتهای آن در هورالعظیم در حدود ۹۰۰ کیلومتر می باشد. حوضه آبریز رودخانه کرخه و شاخه های متعدد آن در داخل چین خوردگی های زاگرس میانی قرار داشته و وسعت آن در حدود ۵۰۰۰۰ کیلومتر مربع است. مهمترین سرشاخه های آن رودخانه های سیمره، کشکان، گاماسیاب و قره سو می باشند. ماهی *Barbus esocinus* از خانواده کپورماهیان بوده و در مناطق مختلف کشور با نامهای محلی عنزه، بیج، نریج، سونگ، سوز، بل زرد، اردک ماهی و بزماهی نامیده می شود. در اروپا بنام ماهی آزاد دجله (*Tigris Salmon*) معروف است. این گونه بزرگترین ماهی جنس باربوس و یکی از بزرگترین ماهیان آب شیرین دنیا می باشد. در گذشته صید آن به طول ۲/۳ متر و وزن ۱۳۶ کیلوگرم ثبت شده است. این گونه یکی از ماهیان بومی و بسیار ارزشمند ایران می باشد که از نیمه دوم بهمن هر سال جهت تخم ریزی و تولید مثل طبیعی، بصورت گله ای به مناطق بالادست و سرشاخه های رودخانه مهاجرت می کنند. با توجه به یافته های بدست آمده از اجرای پروژه بررسی تنوع زیستی ماهیان آبهای داخلی ایران این گونه تقریباً در اغلب مناطق حوضه آبریز کرخه و در زیستگاه های بخش های میانی و بالاتر که دارای بستر سنگلاخی می باشند یافت می شود، ولی میزان فراوانی آن در نقاط مختلف حوضه آبریز متفاوت است. تعدادی از این گونه در بعضی از ایستگاه های نمونه برداری و در رودخانه های مختلف صید شدند که نقاط مهم پراکنش این ماهی عبارتند از: رودخانه گاماسیاب در استانهای همدان و کرمانشاه، رودخانه های قره سو و رازآورد در استان کرمانشاه، رودخانه های کشکان - سیمره - خرم آباد و کاکارضا در استان لرستان، رودخانه های سیمره و چرداول در استان ایلام و رودخانه های کرخه و شاپور و مارون در استان خوزستان.

کلمات کلیدی: حوضه آبریز کرخه - *Barbus esocinus* - پراکنش جغرافیایی